

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

Допущено до захисту
Завідувач кафедру
 Катерина ПЕТРОВСЬКА
«24» листопада 2024 р.

**ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО
ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ**

Кваліфікаційна робота магістра

Виконавець: здобувач другого рівня вищої
освіти, групи м 23 СР-з
Галузь знань 23 Соціальна робота
Спеціальність 231 Соціальна робота
Освітньо-професійна програма: Поствоєнна
соціально-психологічна реабілітація
Тетяна БУР'ЯН

Керівник: к.п.н., доцент Анастасія
ПОПОВА
Рецензент: к.пед.н., доцент Анастасія
ТУРГЕНЄВА

Запоріжжя – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	8
1.1. Аналіз загальної державної політики та нормативних документів з питань організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Україні	8
1.2. Архітектура соціальної інфраструктури з організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Україні	13
1.3. Організація соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни	23
Висновки до першого розділу	37
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА БАЗІ РАЇВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ СИНЕЛЬНИКІВСЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	40
2.1. Система організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами на базі Раївської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області	40
2.2. Експериментальна перевірка ефективності організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Раївській сільській раді Синельниківського району Дніпропетровської області	51
2.3. Рекомендації по підвищенню ефективності організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Раївській сільській раді Синельниківського району Дніпропетровської області	59
Висновки до другого розділу	64
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Актуальність. Вирішення проблем та задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб (далі ВПО) є ключовою складовою їхньої успішної інтеграції в нові громади і суспільство в цілому. Ці люди часто зіштовхуються з рядом викликів, які можуть впливати на їхнє життя на різних рівнях. Зокрема, найбільш типовими є соціальна ізоляція, обмежений доступ до ресурсів, житлові проблеми, труднощі інтеграції на ринку праці, психологічні травми, потреба в юридичній та соціально-реабілітаційній підтримці, освітні виклики. Вирішення цих проблем є основою для інтеграції ВПО у нові громади, що вимагає від уряду, органів місцевого самоврядування та соціальних служб спільних скоординованих дій задля створення умов для їхньої соціальної адаптації, надання доступу до необхідних ресурсів та психологічної підтримки.

Проблема наявності правового статусу «внутрішньо переміщена особа» та необхідності налагодження роботи по інтеграції цієї категорії до нових громад актуалізувалася для України з 2014 року. Унаслідок збройної агресії російської федерації в Україну та окупації частини території, Україна зіткнулася з явищем масового зовнішнього та внутрішнього переміщення населення. З 2014 року в різні періоди кількість офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб змінювалося. Станом на 24 квітня 2020 року в Україні обліковувалося 1 446 840 переселенців із тимчасово окупованих територій Донецької і Луганської областей та АР Крим [18].

Після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року кількість людей, які покинули свої домівки збільшилось майже в десять разів. За даними Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій станом на 1 вересня 2023 року в Україні обліковується 4 млн 965 тис внутрішньо переміщених осіб, з яких 300 тис. додалися за останній рік, тобто з 1 вересня 2022 року [3].

З настанням осінньо-зимового періоду та посиленням бойових дій на лінії розмежування ця кількість потенційно може збільшуватися.

Через переміщення люди знаходяться в особливо вразливому стані, оскільки вони вимушено втратили своє житло, майно, роботу, звичне коло спілкування тощо. Це призводить до того, що у вимушених переселенців виникають додаткові специфічні проблеми, пов'язані з втратою та відновленням документів, що посвідчують особу, відсутністю житла, роботи, кола спілкування, особливостями реалізації права на соціальний захист, обмеженнями в реалізації виборчих прав тощо.

Оцінювання та вчасне задоволення зазначених потреб є основою для ефективності інтеграції вимушено переміщених осіб у громади, що приймають. Вирішення проблем цієї категорії населення покладається на державу, органи місцевого самоврядування, соціального захисту та соціальні служби. Комплексний підхід, який включає в себе якісне оцінювання потреб, надання соціальних послуг, розробку ефективних інструментів інтеграції, взаємодію з громадськістю та залучення ВПО до прийняття рішень, є ключем до створення умов для їх успішної інтеграції у приймаючі громади.

В цьому аспекті особливого значення набуває дослідження організації соціальної роботи з ВПО, як інструменту за допомогою якого, можна задовільнити потреби та вирішити проблеми ВПО задля їх успішної інтеграції.

Різні аспекти досліджуваної проблеми, зокрема дітей, які опинились в складних життєвих обставинах представлені в дослідженнях як вітчизняних (О. Безпалько, Т. Кравченко, Ж. Петрочко, Н. Лавриченко, О. Вакуленко, Н. Комарова, Т. Семигіна, О. Денисюк, Д. Зюзько), так і зарубіжних (М. Монтесорі, Ф. Гіддінгс, Т. Парсон, Е. Еріксон, Ф. Фрейд, А. Адлер, К. Юнг) вчених. Міністерствами соціальної політики, освіти і науки України розроблені різні положення, програми, методичні рекомендації із завдань своєчасної соціальної роботи з дітьми із сімей СЖО.

Однак, не дивлячись на наявні дослідження, проблема інтеграції ВПО у приймаючі громади є і досі актуальним напрямом дослідження. Оскільки, основна проблема полягає в тому, що жодна соціальна система просто не здатна була підготуватися до такого різкого збільшення кількості мігрантів, які потребували негайної допомоги. Все це потребує значної концентрації матеріальних ресурсів, досвіду, фахівців як на рівні держави, органів місцевого самоврядування так і на рівні громадських організацій та кожного громадянина країни, а також додаткових досліджень у цьому напрямі задля систематизації вже існуючого досвіду та виявлені й коригуванні існуючих прогалин у системі соціальної підтримки та соціальної роботи з ВПО.

Необхідність вироблення механізмів та пошуку ефективних інструментів для інтеграції ВПО в системі соціальної роботи, актуальність, доцільність цієї теми зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи **«Організація соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Україні»**.

Об'єкт дослідження – соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Україні.

Предмет – організація соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Україні.

Мета – теоретично обґрунтувати систему організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Україні, на основі аналізу досвіду Раївської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області та виявити механізми покращення ефективності організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в даному регіоні задля сприяння інтеграції ВПО у приймаючі громади.

Гіпотеза дослідження: покращення ефективності організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Раївській сільській раді Синельниківського району Дніпропетровської області буде ефективним, якщо: буде вивчено та враховано сукупність

потреб і проблем внутрішньо переміщених осіб, послуги будуть легко доступні; буде проведена оцінка ефективності організації соціальної роботи в громаді з ВПО, що дозволить своєчасно скорегувати роботу органів місцевого самоврядування та адаптуватись до змінюваних обставин.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати загальну державну політику та нормативні документи з питань організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Україні.

2. Дослідити архітектуру соціальної інфраструктури з організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Україні.

3. Проаналізувати особливості системи організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни.

4. Дослідити ефективність організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Раївській сільській раді Синельниківського району Дніпропетровської області.

5. Виявити механізми покращення ефективності організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в даному регіоні та на цій основі розробити рекомендації.

Методи дослідження. Для досягнення мети та виконання визначених завдань використано комплекс таких методів: *загальнонаукові методи* (аналіз, синтез, систематизація, порівняння, узагальнення – для вивчення наукової літератури та існуючих теоретичних матеріалів з теми дослідження; логічний аналіз – для формулювання висновків та обґрунтування теоретичних положень); *конкретно-наукові методи* (категоріальний аналіз – для розкриття сутності основних понять і категорій; структурно-функціональний аналіз – для дослідження архітектури соціальної інфраструктури з організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни; структурно-логічний аналіз – для виокремлення та

опису основних компонентів принципів організації соціальної роботи з вимушено переміщеними особами під час війни в Україні; *емпіричні методи* (спостереження, анкетування, тестування, інтерв'ю – для збору первинної інформації від безпосередніх учасників соціальної роботи з вимушено переміщеними особами Раївської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області; *експериментальні методи* (констатувальний експеримент – для визначення вихідного рівня інтеграції ВПО у новій громаді та станом їх задоволеності організацією соціальної роботи у системі Раївської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області; формувальний експеримент – для розробки механізмів покращення організації соціальної роботи з вимушено переміщеними особами Раївської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області; *статистичні методи* (кількісний і якісний аналіз зібраних даних – для обробки результатів емпіричного та експериментального дослідження; кореляційний аналіз – для виявлення зв'язків між різними параметрами організації соціальної роботи з вимушено переміщеними особами Раївської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області та ступенем задоволеності ВПО різними послугами; *методи проектування і моделювання* (розробка рекомендацій для покращення ефективності соціальної роботи з вимушено переміщеними особами Раївської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області; *методи діагностики* (спостереження, анкетування, тестування – для визначення рівня адаптованості та виявлення нагальних проблем та потреб вимушено переміщених осіб).

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (усього 72 найменування) та додатків на 16 сторінках.

Повний обсяг магістерської роботи становить 95 сторінок, основний зміст викладено на 68 сторінках. Робота містить 9 рисунків.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів дослідження організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами під час війни в Україні свідчить про досягнення мети й вирішення завдань наукового пошуку та дає підстави до наступних висновків.

1. Аналіз державної політики та нормативних документів з питань організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами (ВПО) під час війни в Україні свідчить про комплексний підхід держави до підтримки цієї категорії населення. З моменту початку російської агресії, а особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, Україна зіткнулася з різким зростанням кількості ВПО. У відповідь Верховна Рада ухвалила низку законів, серед яких ключовими є Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», а також внесено відповідні зміни до інших законів, включаючи «Про соціальні послуги» та «Про Державний бюджет». Крім того, було прийнято важливі постанови Кабінету Міністрів, що регулюють питання виплат та забезпечення житлом для ВПО.

Для забезпечення ефективного використання ресурсів і цільової підтримки у 2024 році запроваджено перевірки фактичного місця проживання ВПО. Держава також схвалила Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року, яка закріплює плани на найближчі роки.

Загалом, створена нормативно-правова база спрямована на комплексну підтримку та соціальний захист ВПО, забезпечуючи їхні базові права і потреби в умовах війни, а також закладаючи основу для довготривалої соціальної інтеграції.

2. Архітектура соціальної інфраструктури для підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО) під час війни в Україні базується на багаторівневій системі координації, до якої входять державні, місцеві, громадські та міжнародні організації. Державні інституції на національному

рівні, такі як Міністерство соціальної політики, Міністерство реінтеграції, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство освіти і науки, Пенсійний фонд та Державна служба зайнятості, забезпечують розробку і реалізацію політик з соціального захисту, реєстрації, виплати допомог, освітніх та медичних послуг для ВПО.

На регіональному рівні управління соціального захисту та виконавчі комітети місцевих рад виконують завдання з організації соціальної допомоги та підтримки ВПО, зокрема забезпечують їхню реєстрацію, виплату допомог і соціальних послуг на місцях.

Суттєву роль у соціальній інфраструктурі відіграють громадські організації та волонтерські рухи, які активно допомагають із гуманітарною, психологічною та матеріальною підтримкою. Міжнародні організації, як-от ЮНІСЕФ, Червоний Хрест, Всесвітня продовольча програма ООН та інші, надають фінансову і гуманітарну допомогу, що є важливим доповненням державної підтримки.

3. На державному рівні розроблено правові механізми захисту прав і підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Функціонують спеціальні стратегії та програми, зокрема щодо житлових прав і охорони здоров'я, створено Єдину інформаційну базу даних ВПО, що спрощує доступ до інформації та соціальних послуг. Державні установи забезпечують виплати та пенсії для зареєстрованих ВПО, сприяють участі у навчальних та перекваліфікаційних програмах, а також залучають міжнародні інвестиції та фонди. Проте ця підтримка на державному рівні часто має стандартний характер і охоплює загальні потреби переселенців.

Органи місцевого самоврядування та громади, з іншого боку, використовують більш гнучкий підхід, враховуючи індивідуальні потреби ВПО, які не завжди охоплюються загальними державними програмами. Місцеві адміністрації надають широкий спектр послуг, таких як індивідуальне консультування, надання притулку, догляд вдома, гуманітарна

допомога, а також допомагають із документами й надають підтримку у працевлаштуванні та юридичних питаннях. Місцеві громади мають можливість максимально адаптувати свої послуги під специфічні потреби ВПО, що сприяє їхній інтеграції в нове середовище.

Для надання екстреної допомоги та швидкого реагування на кризові ситуації місцеві органи влади забезпечують оперативне прийняття рішень, яке дозволяє надати допомогу ВПО протягом доби. Це включає медичні, соціальні, освітні та психологічні послуги. Підхід громад, орієнтований на індивідуальні потреби, підсилюється за рахунок інтенсивної міжсекторальної співпраці – зокрема, об'єднання зусиль у сферах освіти, охорони здоров'я, соціального захисту.

Не менш важливу роль у підтримці ВПО відіграють волонтерські та громадські організації, а також релігійні установи. Вони швидко реагують на нагальні потреби, надаючи гуманітарну, інформаційну та правову допомогу, а також духовну підтримку. Міжнародні організації додатково підтримують систему соціальної роботи шляхом надання грантів, пожертв, кредитів, а також реалізуючи спільні програми для ВПО.

Особливістю сучасної соціальної роботи є застосування інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують швидкий доступ до послуг. За допомогою чат-ботів, мобільних додатків і державних вебсайтів (наприклад, платформи «Дія») ВПО можуть отримувати оперативну інформацію, подавати заявки на соціальні виплати та іншу допомогу. Така цифровізація полегшує доступ до послуг та забезпечує прозорість усіх процедур.

Таким чином, завдяки міжрівневій співпраці та гнучкості в організації роботи, ВПО отримують необхідну комплексну допомогу. Місцеві органи самоврядування, орієнтуючись на індивідуальні потреби, максимально сприяють інтеграції ВПО у нові громади, забезпечуючи не лише життєво важливі ресурси, але й довготривалу підтримку, необхідну для успішної адаптації.

4. Для розуміння реального стану та підвищення ефективності соціальної роботи важливо здійснювати дослідження безпосередньо в конкретних громадах. Для вивчення організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами було обрано сектор соціального захисту населення виконавчого комітету Раївської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області.

Проаналізувавши структуру, нормативно правову базу організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами в Раївській громаді, констатуємо, що основну роботу здійснюють працівники сектору соціального захисту населення (внесення до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, надання гуманітарної допомоги, нарахування компенсацій за житло, вирішення питань відновлення документів, працевлаштування, організація надання медичних та освітніх послуг) та фахівці із соціальної роботи «Центру надання соціальних послуг» (оцінка потреб, ведення випадку, кризове втручання). Поряд з цим, слід зауважити, що більша частина роботи з ВПО покладається на 2 працівників сектору соціального захисту виконавчого комітету ради (у разі відпусток та лікарняних лише на 1). Таке навантаження та невисокий рівень зарплат може привести до зниження ефективності роботи та мотивації. Що в свою чергу не може покращити якість послуг внутрішньо переміщеним особам.

5. З метою експериментальної перевірки ефективності організації соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами у період війни в Раївській сільській раді Синельниківського району Дніпропетровської області було проведено комплексне опитування. Воно було спрямоване на виявлення нагальних потреб і проблем, з якими стикаються вимушено переміщені особи, зареєстровані в населених пунктах Раївської сільської ради. Аналіз результатів опитування дозволив узагальнити основні дані про респондентів і виявити головні потреби та проблеми ВПО у новій громаді.

Результати аналізу показали, що основними потребами ВПО в новій громаді є покращення житлових умов, доступ до працевлаштування та підтримка в соціально-психологічній адаптації. Незважаючи на забезпечення базових потреб у соціальних виплатах і медичних послугах, існує потреба у вдосконаленні можливостей працевлаштування та освітніх послуг.

б. На основі дослідження структури, організації соціальної роботи в громаді та потреб ВПО було розроблено та запропоновано ряд рекомендацій щодо підвищення ефективності соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами в Раївській сільській раді Синельниківського району Дніпропетровської області, які включають реорганізацію структури соціальних служб, Підвищення мотивації соціальних працівників, Поліпшення житлових умов для ВПО, Покращення доступу до психологічної допомоги, Розвиток економічних можливостей, громадські роботи та інфраструктурні проекти, ярмарки вакансій та створення консультаційного центру. Реалізація запропонованих рекомендацій допоможе краще задовольнити потреби ВПО, сприятиме їх соціально-економічній інтеграції та підвищенню загальної якості життя в громаді.

Отже, можна зробити висновок, що гіпотеза нашого дослідження підтвердилася і розроблені рекомендації дозволять своєчасно скорегувати роботу виконавчого комітету Раївської сільської ради для підвищення її ефективності та дадуть змогу внутрішньо переміщеним особам швидше адаптуватись до життя в новій обставинах.

Водночас, проведене дослідження не вичерпує всі аспекти проблеми і відкриває перспективи для подальших наукових пошуків. Так, можна розглядати питання впровадження цих рекомендацій та перевірку їх ефективності, оскільки їх не вдалося зреалізувати через складні бюрократичні організаційні процедури впровадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бур'ян Т., Попова А. Підтримка внутрішньо переміщених осіб в громадах: комплексний підхід до соціальної роботи. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти*: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції: збірник наукових праць; укладач Петровська К. В. 2024,
2. Вашкович В. Роль громадських об'єднань у захисті прав ВПО. Захист прав внутрішньо переміщених осіб: монографія / за заг. ред. д.юр.н., проф. О. Рогача, д.юр.н., проф. М. Савчина, к.юр.н. доц. Менджул М. Ужгород : РІК-У, 2018. 268 с.
3. Верещук розповіла, скільки українців стали внутрішніми переселенцями, аналітичний портал «Слово і діло», новини, 12.11.2023, <https://www.slovoidilo.ua/2023/11/12/novyna/suspilstvo/vereshhuk-rozpozila-skilky-ukrayincziv-staly-vnutrishnimy-pereselencyam>, (дата звернення 20.10.2024).
4. Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до стратегії успіху : монографія / за ред. О. Новікова, О. Амоша, В. Антонюка. К., 2016. 488 с.
5. Григоренко І., Савельєва Н. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах: навч. посіб. для студ. і магістр. спец-тей «Соц. Робота» і «Соц. Педагогіка». Полтава : ПНПУ, 2017. 100 с.
6. Гудвін-Гілл Г. С. Статус біженця в міжнародному праві. / Г. С. Гудвін Гілл М., 1997.- 390 с
7. Денисюк О., Зюзько Д. Соціалізація дітей молодшого шкільного віку у віртуальному середовищі. *Молодий вчений*, 2019. 11 (75), 894-896. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-189>, (дата звернення 28.09.2024).

8. Держава продовжує допомагати ВПО, які реально потребують бюджетної підтримки, — Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. *Офіційний портал Верховної Ради України*, https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/241443.html (дата звернення 28.09.2024).
9. Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для проживання внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 року № 495 станом на 01.09.2024р.:URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-zahodi-z-formuvannya-fondiv-zhitla-priznachenogo-dlya-timchasovogo-prozhivannya-vnutrishno-peremishchenih-osib-495> (дата звернення: 28.09.2024).
10. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам : Постанова Каб. Міністрів України від 20.03.2022 р. № 332 : станом на 1 вересня 2024 р. URL:: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-п#Text> (дата звернення 28.09.2024).
11. Договір між Урядом України і Міжнародним Комітетом Червоного Хреста (МКЧХ) про відкриття Місії МКЧХ в Україні. URL:: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991_005#Text, (дата звернення 28.09.2024).
12. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL:: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199 (дата звернення 29.09.2024).
13. Допомога міжнародних фондів та організацій переселенцям, Інформація, платформа *Дія Безбар'єрність* : URL: <https://bf.diia.gov.ua/articles/na-dopomohu-iakykh-mizhnarodnykh-fondiv-ta-orhanizatsii-ia-mozhu-rozrakhovuvaty> (дата звернення 11.10.2024).

14. Евакуаційні поїзди Укрзалізниці перевезли 4,1 млн громадян, Rail.Insider URL:: <https://www.railinsider.com.ua/> (дата звернення 28.09.2024).
15. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року. URL:: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення 29.09.2024).
16. Задерейко С. Роль міжнародних організацій в період збройних конфліктів. *Наукові записки*. Серія: Право № 16 2024 рік: URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/473> (дата звернення 14.10.2024).
17. Звіт про внутрішнє переміщення населення В Україні-Р16 за квітень 2024 року. Міжнародна організація з міграції, опитування загального населення: URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_UKR_GPS_Internal%20Displacement%20Report_Round%2016_UA_June%202024.pdf ,(дата звернення 28.10.2024).
18. Ісаєва Н., Теоретико-правова характеристика визначення поняття «внутрішньо переміщені особи». Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. № 4, 2018. С. 70-74.
19. Кобзін Д., Левкіна Г., Луньова О., Черноусов А., Щербань С., Методичний посібник з оцінювання потреб ВПО у громадах – Харків, Харківський інститут соціальних досліджень (ХІСД). 2020. 246с.
20. Конституція ЮНЕСКО (Статут Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури), RL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_014#Text (дата звернення 30.09.2024).
21. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота: теорія і практика: Підручник. Київ: Каравела, 2015. С.11.

22. Малиха М. До проблеми сутності поняття «внутрішньо переміщені особи»: державна політика та регіональна практика. *Науковотеоретичний альманах «Грані»*. Т. 18. № 8, 2015. С. 6-11.
23. Менеджмент соціальних послуг в умовах війни: навч посібник. Укладачі: О. Волгіна, О.Іванова. Київ, 2022. 66 с .
24. Міжнародні неурядові організації. Навч. посібн. Балабін В.В., Плахотнік О.В., Безносюк О.О., Коряк В.І., Ленков С.В., Гіда О.Ф., Капітанський А.І., Солодєєва Л.В. К.: ООО «Видавництво «Логос», 2009. 130 с.
25. Міжнародна організація з міграції (МОМ). URL.: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2611-iom> (дата звернення 30.09.2024).
26. Міністерство соціальної політики України. Внутрішньо переміщені особи - Міністерство соціальної політики України. *Міністерство соціальної політики України*. URL.: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (дата звернення: 28.09.2024).
27. Надрага В. Проблеми вимушеної внутрішньої міграції населення в контексті концепції «суспільства ризику». *Укр. соціум*. № 1, 2015. С. 134-141.
28. Питання Міністерства цифрової трансформації, Постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856, в редакції від 01.06.2024р., *Офіційний портал Верховної Ради України*, URL.:<https://zakon.rada.gov.ua/go/856-2019-%D0%BF> (дата звернення 28.09.2024).
29. Покращення якості соціальних послуг дітям та сім'ям в громаді : узагальнення досвіду проекту : інформ. - метод. матеріали / авт. кол.: Безпалько О. В., Басюк Т. П., Бондаренко З. П. [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Безпалько. К., 2007. 144 с.
30. Полтавець В.І. , Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. І. Полтавця. Київ: КМ Академія, 2000. С. 5.

31. Положення про Міністерство соціальної політики України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF> (дата звернення 28.09.2024).
32. Положення про Міністерство освіти і науки України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630., редакція від 31.05.2024р., *Офіційний портал Верховної Ради України*, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/630-2014-%D0%BF> (дата звернення 28.09.2024р.).
33. Попова А. С. Професійна підготовка соціальних працівників до роботи з мігрантами. *Професійна підготовка фахівців соціальної сфери на засадах компетентнісно-зорієнтованої парадигми: колективна монографія* / О. Гуренко, Н. Захарова, О. Ілішова, В. Котляр, Н. Михайленко, К. Петровська, А. Попова, А. Тургенєва, С. Улюкаєв / За заг. ред.. к.пед.н., доц. К. Петровська. ТОВ «Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні»: Мелітополь, 2020. 248 с. С. 138-212.
34. Попова А.С. Соціальна робота з мігрантами в Україні: досвід недержавних організацій. *Сучасні проблеми та перспективи розвитку психології і педагогіки: Матеріали міжнародної наукової конференції*, м. Київ, 1-2 грудня 2017 р. – К.: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2017. – 224.
35. Попова А., Цибуляк Н., Лопатіна Г., Сичікова Я., Романов Р. Соціально-психологічна адаптація як ключ до інтеграції: дослідження досвіду внутрішньо переміщених осіб з окупованих територій України. *Scientific papers of Berdiansk State Pedagogical University Series Pedagogical sciences*. 2024. № 1. С. 272–296. URL: <https://doi.org/10.32782/2412-9208-2024-1-272-296>
36. Проценко О. «Внутрішньо переміщені особи» як категорія теоретизування та соціальної практики. *Соціологія*. Т. 21. № 4, 2018. С. 47-54.

37. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях, Постанова Кабінету Міністрів України від 07 травня 2022 р. № 560, Урядовий портал, URL: : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-deyakh-postanov-kabinetu-ministriv-ukrayini-shchodo-nadannya-socialnih-poslug-u-razi-vvedennya-nadzvichajnogo-abo-voyennogo-stanu-v-ukrayini-560-070522> (дата звернення 28.09.2024).

38. Про внесення змін до Положення про Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України і Положення про Міністерство культури та інформаційної політики України, Постанова Кабінету Міністрів України від 13 травня 2022 р. № 585 , поточна редакція від 13.05.2022 р. *Офіційний портал Верховної Ради України*, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/585-2022-%D0%BF> (дата звернення 28.09.2024).

39. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII : станом на 30 груд. 2023 р. *Офіційний портал Верховної Ради України* URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text> (дата звернення: 28.09.2024).

40. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та організації діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей , Наказ Міністерства соціальної політики України від 31.07.2023 № 263-Н, *Офіційний портал Верховної Ради України* URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0263739-23> (дата звернення 28.09.2024 року).

41. Про затвердження Положення про Державну службу зайнятості, Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від, 16.12.2020 № 2663 в редакції від 07.06.2023р., *Офіційний*

портал Верховної Ради України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1305-20>, (дата звернення 28.09.2024).

42. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України, Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267, редакція від 15.11.2023р., Офіційний портал Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/267-2015-%D0%BF> (дата звернення 28.09.2024р.).

43. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України, Постанова Кабінету Міністрів України від 23 липня 2014 р. № 280, редакція від 23.12.2023р., Офіційний портал Верховної Ради України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1289-2022-%D0%BF> (дата звернення 28.09.2024).

44. Про затвердження Положення про управління соціального захисту населення Синельниківської районної державної адміністрації, розпорядження голови Синельниківської районної державної адміністрації Дніпропетровської області від 30 квітня 2021р. № Р-182/0/115-21, Офіційний сайт Синельниківської районної державної адміністрації, URL: <https://snrda.dp.gov.ua/rishennya-gromadi/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-upravlinnya-socialnogo-zahistu-naselennya-sinelnykivskoyi-rajonnoyi-derzhavnoyi-administraciyi> (дата звернення 28.09.2024).

45. Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах, Наказ Міністерства соціальної політики України від 19.03.2023 № 130-Н, Офіційний портал Верховної Ради України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1169-23#Text> (дата звернення 28.09.2024року).

46. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841, в редакції від 17.08.2024, Офіційний портал Верховної Ради України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/841-2013-%D0%BF>, (дата звернення 30.10.2024).

47. Про ратифікацію Договору між Урядом України і Міжнародним Комітетом Червоного Хреста (МКЧХ) про відкриття Місії МКЧХ в Україні: Закон України від 4 червня 2004 року № 1759-IV. Відомості Верховної Ради України, 2004. №36. Ст.440.

48. Про реалізацію спільного з Місією Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні та Товариством Червоного Хреста України проекту щодо додаткових заходів із соціальної підтримки окремих категорій населення: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2022 р. № 487. *Офіційний портал Верховної Ради України* URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 30.09.2024).

49. Про соціальний захист населення і внутрішнього ринку України : Постанова Верховної Ради України від 27.12.1991 р. № 2024-XII. *Офіційний портал Верховної Ради України* URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2024-12#Text> (дата звернення: 28.09.2024).

50. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII, редакція від 20.09.2024, *Офіційний портал Верховної Ради України* URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2671-19> (дата звернення: 28.09.2024).]

51. Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023—2025 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 312-р, *Офіційний сайт Кабінету Міністрів України*, URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-derzhavnoi-polityky-shchodo-vnutrishnoho-peremishchennia-na-period-do-2025-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-i070423-312> (дата звернення: 28.09.2024).

52. Про організацію надання соціальних послуг, Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 587, в редакції від 25.09.2024 року,

- Офіційний портал Верховної Ради України, URL:: <https://zakon.rada.gov.ua/go/587-2020-%D0%BF>, (дата звернення 30.10.2024)
53. Проблеми і потреби внутрішньо переміщених осіб: результати якісного дослідження. Опубліковано 31.05.2022 року, activegroup.com.ua, URL:: <https://activegroup.com.ua/2022/05/31/problemi-i-potrebi-vnutrishno-peremishhenix-osib-rezultati-yakisnogo-doslidzhennya/> (дата звернення 30.10.2024).
54. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю, Закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III, в редакції від 03.08.2023 року, Офіційний портал Верховної Ради України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2558-14> (дата звернення 26.10.2024).
55. Раєвська Я. Особливості та напрями соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами в Україні. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Вип. XXXIV, 2020. С. 184-196.
56. Реєстр громадських організацій, Оpendатабот: URL <https://opendatabot.ua/ru>. (дата звернення 17.10.2024 року)
57. Задерейко С. Роль міжнародних організацій в період збройних конфліктів. *Наукові записки*. Серія: Право № 16 2024 рік: URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/473> (дата звернення 14.10.2024).
58. Романов Р., Попова А. Особливості державної політики щодо соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб з окупованих територій. *Інноваційні методи та технології підготовки фахівців соціальної сфери: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції* (м.Київ, 22 березня 2023 р.) / [ред.кол.: О.М.Котикова, М.І.Радченко, І.В.Прожога та ін.]; Національний авіаційний університет. К.: НАУ, 2023. 139с. С. 92 – 95.
59. Романов Р., Попова А. Підходи та показники соціально-психологічної адаптації внутрішньо переміщених осіб. *Наука III тисячоліття : пошуки,*

- проблеми, перспективи розвитку* : матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (20-21 квітня 2023 року) : збірник тез. Бердянськ : БДПУ, 2023. 387 с. С. 383 – 387.
<https://dspace.bdpu.org.ua/items/f1e1e877-20f2-42b1-b913-89a973c3f46a>
60. Семигіна Т. В., Брижовата О. С. Міжнародне визначення соціальної роботи. *Соціальна політика і соціальна робота*. 2002 . № 3-4. С.144-157.
61. Семигіна Т. Міжнародна соціальна робота: глобальні пріоритети соціального розвитку і нове визначення соціальної роботи. *Вісник АПСВ*. 2015. № 1-2. С. 6-11.
62. Семигіна Т. Соціальна підтримка внутрішньо переміщених осіб. *Укр. соціум*. № 2, 2015. С. 65-72. 28. Соціальна робота в Україні: навч. посібник / І. Зверева, О. Безпалько, Г. Лактіонова. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 256 с.
63. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
64. Смуш-Кулеша М., Федорова А., Мойса Б. Соціальні права в Україні під час війни. Звіт про оцінку потреб- Рада Європи. 2022. 62с.
65. Соціальні послуги, які надаються під час воєнного стану та останні зміни у цій сфері, головні новини від 29.04.2022, *Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України*: URL: <https://www.msp.gov.ua/news/21778.html> (дата звернення 10.10.2024).
66. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. – Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. – 256 с.
67. Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток [Текст] // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 5-6 червня 2020 р.; [за заг. ред.: Нагірняка М.Я.]. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. 285 с.
68. Трубавіна І.М. Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні як основи ведення соціальної роботи з ними. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди. – 2020.- 342с

69. Угода між Урядом України та Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини про розміщення короткотермінової моніторингової місії ООН з прав людини в Україні. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-14#Text (дата звернення 26.10.2024).

70. Чепкова К.О. Міжнародні організації як суб'єкти правовідносин у сфері захисту дітей під час збройних конфліктів. Юридичний електронний науковий журнал. 2022. №10. С.744-746.

71. Ювенальні прокурори: 361 дитина загинула внаслідок збройної агресії РФ в Україні. URL.: <https://vms.gp.gov.ua/ua/posts/yuvenalni-prokurori-361-ditina-zaginula-vnaslidok-zbroinoyi-agresiyi-rf-v-ukrayini-11593> (дата звернення 28.10.2024).

72. ЮНІСЕФ – українцям: програма грошової допомоги Спільно. URL.: <https://www.unicef.org/ukraine/spilno-cash-transfers> (дата звернення 28.10.2024).